

платоспроможність населення зменшується. Якщо частину національного доходу направити на модернізацію промислових підприємств, то це могло б його збільшити. Зменшення видатків на управління і спрямування їх на соціальну сферу сприятиме покращенню нашого добробуту.

Література

1. Державний комітет статистики України [Електронний Ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Базилевич В., Базилевич К., Баластрик Л. Макроекономіка: Підручник – К.: Знання, 2007. – с.79
3. Мочерний С.В. Основи економічної теорії: Посібник – К.: «Видавничий центр «Академія», 1998. – с.285-290

Коніщева Н.Й., Власов В.О.

ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Постановка проблеми. Згідно зі змістом ст. 62 Конституції України принцип презумпції невинуватості розповсюджується на фізичних осіб і тільки в кримінальному процесі [1, с. 22]. Притягнення до господарсько-правової відповідальності на відміну від кримінально-процесуальних відносин не вимагає доведення провини щодо порушення правил здійснення господарської діяльності. Водночас відповідальність юридичної особи – правопорушника в будь-якому випадку супроводжується негативними наслідками, впливаючи на її майновий стан. Ці обставини обґрунтовують необхідність поширення принципу презумпції невинуватості на відносини, що виникають з приводу притягнення до відповідальності за порушення правил здійснення господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наукових розробках І.І. Бабіна, А.В. Бризгаліна, Д.О. Гетманцева, Г.Л. Знаменського, П.С. Єфімічева, А.Й. Іванського, Д.М. Лук'янця, В.К. Мамутова, В.А. Устименка, О.О. Чувпила та ін. висвітлено базові положення інституту відповідальності юридичних осіб, які є умовою існування принципу презумпції невинуватості не тільки в кримінальному процесі, а й в інших відносинах публічно-правового характеру [2–7]. Однак думки вчених щодо його реалізації по відношенню до юридичних осіб не є однозначними. Як слідство – викривлення сутності поняття правопорушення, його ознак та складу, які в різних сферах суспільних відносин набули особливих рис правового застосування.

Це обумовлює той факт, що практичне втілення конституційного принципу презумпції невинуватості по відношенню до суб'єктів господарювання поки що не знайшло власного відображення в законодавстві України.

Мета дослідження полягає в з'ясуванні перспектив запровадження прин-

ципу презумпції невинуватості суб'єктів господарювання під час притягнення їх до відповідальності за порушення правил здійснення господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі в законодавстві України відсутні базові умови, за яких можливе існування формули презумпції невинуватості за межами кримінально-процесуальних відносин. В результаті проведених досліджень [8, с. 145; 9, с. 64; 10, с. 279] зроблено висновок щодо можливості імплементації цього принципу в інші галузі права. Цей висновок підтверджується, наприклад, положеннями Податкового кодексу Російської Федерації від 31.07.1998 р. № 146-ФЗ, якими закріплено презумпцію невинуватості платника податків [11].

Відповідно до ст. 218 Господарського кодексу України від 16.01.2003 р. № 436-IV учасник господарських відносин відповідає «за порушення правил здійснення господарської діяльності, якщо не доведе, що ним вжито усіх залежних від нього заходів для недопущення господарського правопорушення» [12, с. 393]. Цією основоположною нормою зумовлено особливості притягнення до відповідальності суб'єктів господарювання за порушення правил здійснення господарської діяльності. На відміну від загальноправового принципу «без вини немає відповідальності», господарське законодавство виходить з презумпції вини учасників господарських відносин.

Існування різних правових підходів до врегулювання процедури притягнення до відповідальності призводить до виникнення обставин, коли притягнення до відповідальності суб'єкта господарювання за порушення правил здійснення господарської діяльності здійснюється незалежно та без урахування результатів розгляду кримінальної справи відносно посадових осіб, які своїми діями (бездіяльністю) створили умови для скоєння правопорушення у сфері господарювання.

Наприклад, законодавством України передбачено можливість притягнення до кримінальної відповідальності посадових осіб суб'єкта господарської діяльності у разі оскарження у суді рішення контролюючого органу. Відповідно до ст. 56 Податкового кодексу України від 2.12.2010 р. № 2755-VI «Порушення кримінальної справи за будь-якими приводами та підставами стосовно платника податків або його службових (посадових) осіб не може бути підставою для зупинення провадження у справі або залишення без розгляду скарги (позову) такого платника податків, поданої до суду у межах процедури апеляційного узгодження» [13].

Таким чином, процесуальний порядок притягнення до відповідальності суб'єкта господарювання не передбачає необхідності встановлення його провини як обов'язкового елемента суб'єктивної сторони складу правопорушення.

Механізм дії формули презумпції невинуватості навпаки вимагає від державних органів доведення вини шляхом збору доказів у законний спосіб в рамках існуючого процесуального порядку. Притягнення до відповідальності за порушення правил здійснення господарської діяльності здійснюється на підставі рішення контролюючого органу. У випадку незгоди з ним суб'єкт господарю-

вання має право оскаржити це рішення в адміністративному або судовому порядку. Невід'ємною складовою презумпції невинуватості є обов'язковий судовий розгляд справи. Саме із вступом в законну силу рішення суду припиняється дія презумпції невинуватості у часі.

Вирішення визначених проблем необхідно здійснювати через реформування інституту відповідальності юридичних осіб. Утвердженню презумпції невинуватості має передувати запровадження порядку притягнення до відповідальності суб'єктів господарювання за результатами здійснення державного контролю виключно через рішення судових органів.

Найважливішим кроком в цьому процесі є врахування вини як обов'язкової характеристики суб'єктивної сторони складу правопорушення, покладення на контролюючі органи обов'язку доведення вини правопорушника. Чітке дотримання процедури в рамках існуючого механізму державного контролю має відігравати визначальну роль при оцінюванні всієї доказової бази правопорушення правил здійснення господарської діяльності [14, с. 122; 15, с. 19; 16, с. 35].

Таким чином, наукова новизна результатів проведеного дослідження полягає у визначенні умов реалізації презумпції невинуватості в процедурі притягнення до відповідальності за порушення правил здійснення господарської діяльності.

Висновки. Реалізація презумпції невинуватості суб'єктів господарювання під час притягнення їх до відповідальності за порушення правил здійснення господарської діяльності на практиці сприятиме подальшому утвердженню України як правової держави, дотриманню конституційних гарантій, прав і свобод громадянина та підприємництва, розвитку ділової активності.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР// Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. – Ст. 2598. – С. 15–39.
2. Бабін І.І. Презумпція невинуватості платника податків та її реалізація в податковому законодавстві / І.І. Бабін, О.В. Дьомін // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2009. – № 522 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lawreview.chnu.edu.ua/article.php?lang=ua&visnuk=42&article=956>.
3. Брызгалин А. Презумпция невиновности в налоговых отношениях: сущность и вопросы практического применения / А. Брызгалин // Хозяйство и право. – 1999. – № 9. – С. 61–73.
4. Ефимичев П.С. Презумпция невиновности: в чем ее сущность / П.С. Ефимичев // Журнал российского права. – 2000. – № 7. – С. 104–112.
5. Іванський А.Й. Роль правових презумпцій у регулюванні фінансових правовідносин / А.Й. Іванський // Право і суспільство. – 2010. – № 4. – С. 82–88.
6. Лук'янець Д.М. Про вину юридичних осіб у сфері адміністративної відповідальності / Д.М. Лук'янець // Право України. – 1999. – № 11. – С. 117–122.
7. Хозяйственное право: учеб. / В.К. Мамутов, Г.Л. Знаменский, К.С. Хахулин и др.: Под ред. Мамутова В.К. – К.: Юринком Интер, 2002. – 912 с.

8. Власов В.О. Права та обов'язки суб'єктів господарювання в процедурі здійснення державного контролю / В.О. Власов // Зб. наук. пр. Донецького державного університету управління. – Т. IX. – Вип. 99. Актуальні проблеми державного управління та самоврядування. – Сер. «Державне управління». – Донецьк: Донецький державний ун-т управління. – 2008. – С. 130–146.
9. Власов В.О. Правові презумпції в Податковому кодексі України / В.О. Власов // Налоговый курьер. – 2011. – № 3. – С. 63–64.
10. Коніщева Н.І. Напрями реформування інституту відповідальності за порушення правил здійснення господарської діяльності в галузі туризму / Н.І. Коніщева, В.О. Власов // Сучасні технології управління туристичним та готельно-ресторанним бізнесом: III Всеукраїнська наук.-практ. конф., 23 вересня 2011 р., Маріуполь. – Маріуполь: Маріупольський державний ун-т, 2011. – С. 277–280.
11. Налоговый кодекс Российской Федерации (часть первая) от 31.07.1998 г. № 146-ФЗ // Собрание законодательства РФ. – 1998. – № 31. – Ст. 3824.
12. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462. – С. 303–458.
13. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – Том 1. – Ст. 3248.
14. Власов В.О. Головні риси механізму державного контролю за господарською діяльністю / В.О. Власов // Економіка та держава. – 2010. – № 12. – С. 119–123.
15. Власов В.О. Визначення поняття «Механізм державного контролю за господарською діяльністю» / В.О. Власов // Менеджер. – 2010. – № 4. – С. 14–20.
16. Власов В.О. Характеристика механізму державного контролю за господарською діяльністю / В.О. Власов // Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку: XII міжнар. наук.-практ. конф., 12 листопада 2010 р., Павлоград. – Дніпропетровськ: Західнодонбаський ін-т економіки і управління, 2010. – С. 34–37.

Лазарева О.В.

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Трансформаційна криза української економіки вимагає посиленої уваги представників владних структур, політичних партій, власників та керівників підприємств, громадськості, науковців до проблем економічної безпеки держави і всіх суб'єктів підприємницької та інших видів діяльності. На державному рівні питання економічної безпеки проголошено визначальним в національних пріоритетах: розроблена Концепція економічної безпеки України, сформовано Стратегію і Національну програму забезпечення економічної безпеки. Однак, організаційна слабкість механізмів узгодження складових національної економічної безпеки, економічної безпеки регіонів і безпеки підприємництва та відсутність чіткої організації наукових досліджень у цій сфері потребують всебічного розгляду цієї проблеми.

Метою статті є комплексне дослідження проблем і загроз економічної без-